

**Vláda jako vrcholný orgán moci výkonné,
ministerstva a jiné ústřední správní úřady, územně
dekoncentrované orgány státní správy**

Správní právo I

Prezentace k tématu

Osnova prezentace

- 1) *Organizační subsystémy VS*
- 2) *Vláda*
- 3) *Ministerstva a jiné ústřední správní úřady*
- 4) *Územně dekoncentrované orgány státní správy*

1) Organizační subsystémy VS

1) Organizační subsystémy VS

a) *Ústřední orgány státní správy*

- = vláda, ministerstva a jiné ústřední orgány státní správy

b) *Územně dekoncentrované orgány státní správy*

- přímo odvozené od některých ústředních orgánů státní správy
- specializovaná působnost

c) *Územní orgány VS s všeobecnou působností*

- územní samosprávné celky (obce a kraje)
- samostatná a přenesená působnost

d) *Orgány (subjekty) zájmové samosprávy*

- obdoba územní samosprávy, ale nikoli na územním principu

- Tématem této prezentace písm. **a) a b)**

2) Vláda

2) Vláda

- = **vrcholný orgán výkonné moci** (čl. 67 odst. 1 Ústavy ČR)
 - **Vrcholný orgán státní správy**
 - Realizuje (zejména) **politické, koncepční řízení veřejné správy** (řídí, kontroluje a sjednocuje činnost ministerstev)
 - Disponuje **všeobecnou působností**

- **kolegiální orgán** (čl. 67 odst. 2 Ústavy ČR), složení:
 - *předseda („premiér“)*
 - *místopředsedové*
 - *ministři*

2) Vláda

- **(Právní) formy činnosti**
 - **Usnesení** = akty závazné v rámci státní správy na základě vztahů nadřízenosti a podřízenosti (**interní povaha**)
 - **Nařízení** = právní předpisy (čl. 78 Ústavy ČR, viz příslušná prezentace)
- Ojediněle ovšem vládě může být svěřen také výkon určité správní činnosti, kdy bude vláda vystupovat jako **správní orgán**
 - = vydávat **individuální správní akty** (viz soudní judikatura dále)
 - = vydávat **smíšené správní akty** (aktuálně potenciálně „opatření“ podle § 6 a 7 zákona č. 240/2000 Sb., krizového zákona)
 - V těchto případech také **aplikace správního řádu** (vláda není vyloučena z rozsahu působnosti SŘ)
 - Následně také možná **soudní ochrana** (viz judikatura)

2) Vláda

- *Tato konstrukce není ve vrchnostenských vztazích realizovaných při výkonu veřejné správy zcela typická, neboť **funkce vlády spočívá především v obecné a koncepční realizaci vládní moci, nikoli v rozhodování konkrétních záležitostí.** [...] V rámci zmíněné obecné pravomoci vlády v oblasti moci výkonné je přitom nutno lišit ty pravomoci, které odpovídají jejímu funkčnímu vymezení, jež se vůči ministerstvům realizuje primárně ve formě řízení, kontroly a sjednocování jejich činnosti (§ 28 odst. 1 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky). **Nicméně v některých případech je vládě zákonem svěřen i výkon konkrétní správní agendy, příp. participace na tomto výkonu, jako je tomu právě v projednávané věci.** Obdobně je předchozí souhlas vlády nutný například pro povolení vyvézt archiválii prohlášenou za národní kulturní památku podle § 29 odst. 7 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě. V případě výjimek ze zákazů ve zvlášt' chráněných územích, kdy veřejný zájem výrazně převažuje nad zájmem ochrany přírody, pak tyto výjimky schvaluje přímo vláda svým usnesením v každém jednotlivém případě (viz § 43 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny). **(NSS 9 As 64/2010-47)***

2) Vláda

- Těmto pravomocem, které vláda provádí formou úkonů v oblasti veřejné správy, tedy odpovídá postavení vlády jako "správního úřadu" sui generis. Učiněný závěr je v souladu s judikaturou zdejšího soudu, například s rozsudkem ze dne 27. 4. 2006, čj. 4 Aps 3/2005-35, č. 905/2006 Sb. NSS, který se sice týkal postavení prezidenta republiky jako součásti moci výkonné, ale **obecné východisko odlišení jeho pravomocí, které mají povahu a realizují se ve formě ústavních aktů na jedné straně a ve formě správních úkonů na straně druhé, lze analogicky vztáhnout i na postavení vlády.** [...] Specifický charakter rozhodování vlády a z něho vyplývající vyšší náročnost přípravy a předkládání materiálů pro jednání schůze vlády, včetně předchozího připomínkového řízení, jež v podrobnostech upravuje jednací řád vlády (schválený usnesením vlády ze dne 16. září 1998, č. 610 ve znění pozdějších usnesení, která jej mění a doplňují, dostupné z <http://www.vlada.cz>), však podle názoru Nejvyššího správního soudu **nemůže být k tíži účastníka daného správního řízení.** To platí tím spíš, pokud je ve vztahu k němu předmětná právní norma z hlediska procesněprávních podmínek týkajících se podání a projednání věci zcela nekonkrétní [...]. (pokračování NSS 9 As 64/2010-47)***

2) Vláda

- Řízení podle § 43 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (výjimky ze zákazu ve zvláště chráněných územích), nespadá pod ty druhy taxativně vyjmenovaných řízení v § 90 odst. 1 tohoto zákona, na které se nevztahují obecné předpisy o správním řízení. Jinak řečeno, s ohledem na fakt, že § 43 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, není vyjmenován v § 90 odst. 1 téhož zákona v rámci taxativně uvedeného okruhu řízení, která nepodléhají obecným předpisům o správním řízení, **je nutné, aby rozhodnutí vydané vládou na základě čl. 76 Ústavy ve spojení s § 43 citovaného zákona splňovalo náležitosti požadované obecnými předpisy o správním řízení. Až od 1. 12. 2009 pak platí právní úprava, kdy výjimku uděluje, a tedy rozhodnutí vydává, Ministerstvo životního prostředí (srov. § 43 uvedeného zákona) v návaznosti na usnesení vlády. (MS v Praze 7 Ca 19/2008-33)**

2) Vláda

- Avšak naopak:
- ***Při vydávání usnesení o schválení systemizace nemá vláda postavení správního orgánu. Usnesení vlády proto nelze v tomto smyslu považovat za úkon, který by jako podkladové rozhodnutí podle § 75 odst. 2 s. ř. s. byl soud ve správním soudnictví oprávněn posuzovat, a to právě proto, že vláda při schvalování systemizace nevystupuje jako správní orgán, tedy nerozhoduje o právech a povinnostech fyzických či právnických osob. Ze samotného výčtu oblastí, které jsou podle § 17 odst. 1 zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě předmětem schvalování u systemizace, je zřejmé, že nejde o rozhodování o právech či povinnostech konkrétních subjektů, nýbrž jde o personální a finanční zabezpečení činnosti státního úřadu. (NSS 6 Ads 167/2018-31)***

2) Vláda

- Odborné, organizační a technické zabezpečení činnosti vlády zajišťuje **Úřad vlády ČR** (který také jedním z ústředních správních úřadů, viz dále)
- **Poradní orgány vlády**
 - Některé (fakultativně) předpokládány KompZ (§ 28a) = *Legislativní rada vlády* a *Rada hospodářské a sociální dohody*
 - Některé další jsou zřizovány usneseními vlády, např.:
 - *Rada vlády pro lidská práva*
 - *Rada vlády pro národnostní menšiny*
 - *Rada pro výzkum, vývoj a inovace*
 - *Rada vlády pro nestátní neziskové organizace*
 - *Vládní výbor pro osoby se zdravotním postižením*

2) Vláda

- **Legislativní rada vlády podrobněji**
 - Zhruba 30 zpravidla **externích členů** (+ další v pracovních komisích)
 - Činnost dle statutu = **posuzuje legislativní návrhy** (věcné záměry zákonů, návrhy zákonů a návrhy nařízení vlády) z toho hlediska, zda
 - a) jsou v **souladu s ústavním pořádkem a s ostatními součástmi právního řádu ČR,**
 - b) jsou v **souladu s mezinárodními smlouvami,** jimiž je ČR vázána,
 - c) jsou v **souladu s právem EU,**
 - d) jsou ve všech svých částech a jako celek **nezbytné,**
 - e) jejich **obsah je přehledně členěn, srozumitelně a jednoznačně formulován** a je v souladu s ostatními závaznými pravidly legislativního procesu,
 - f) bylo **provedeno hodnocení dopadů regulace** (*RIA = Regulatory Impact Assessment*)
 - Účel = kritické hodnocení vládních legislativních návrhů (ovšem nehodnotí „nevládní“ návrhy, zejména poslanecké)

2) Vláda

- ***Rada hospodářské a sociální dohody podrobněji***
 - Členové = delegáti:
 - *Vláda*
 - *Odbory (zaměstnanci)*
 - *Zaměstnavatelé*
 - Tzv. tripartita
 - Účel = platforma „sociálního dialogu“
- Organizačně zajišťuje **Úřad vlády ČR**
(obdobně jako u Legislativní rady vlády)

3) Ministerstva a jiné ústřední správní úřady

3) Ministerstva a jiné ústřední správní úřady

- *Ministerstva a jiné správní úřady lze zřídit a jejich působnost stanovit pouze zákonem* (čl. 79 odst. 1 Ústavy ČR)
 - zejména tzv. **kompetenční zákon** (zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy)

- **základní dělení** ústředních správních úřadů:
 - **ministerstva** jako ústřední orgány státní správy, resp. ústřední správní úřady, v jejichž čele stojí člen vlády
 - **jiné ústřední správní úřady** (resp. jiné ústřední orgány státní správy) v jejichž čele již člen vlády nestojí

3) Ministerstva a jiné ústřední správní úřady

- **Ministerstva**
- na **jednotlivých úsecích SS** jako ústřední orgány (*resortní princip*)
- plní v okruhu své působnosti **úkoly stanovené**
 - v zákonech a v jiných obecně závazných *právních předpisech*
 - a úkoly *vyplývající z členství České republiky v EU* a v ostatních integračních seskupeních a mezinárodních organizacích
- ve své činnosti **se řídí ústavními a ostatními zákony a usneseními vlády**
- **zkoumají** společenskou problematiku v okruhu své působnosti, analyzují výsledky a činí opatření, připravují koncepce a přiměřeně informují veřejnost
- pečují o **náležitou právní úpravu** a dále např.:
 - *zabezpečují ve své působnosti úkoly související se sjednáváním MS*
 - *navzájem si vyměňují potřebné informace a podklady*
 - *nižší orgány SS jim v nezbytném rozsahu sdělují údaje*

3) Ministerstva a jiné ústřední správní úřady

- **Ministerstva dle jednotlivých úseků SS:**

1. *Ministerstvo financí,*
2. *Ministerstvo zahraničních věcí,*
3. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy,*
4. *Ministerstvo kultury,*
5. *Ministerstvo práce a sociálních věcí,*
6. *Ministerstvo zdravotnictví,*
7. *Ministerstvo spravedlnosti,*
8. *Ministerstvo vnitra,*
9. *Ministerstvo průmyslu a obchodu,*
10. *Ministerstvo pro místní rozvoj,*
11. *Ministerstvo zemědělství,*
12. *Ministerstvo obrany,*
13. *Ministerstvo dopravy,*
14. *Ministerstvo životního prostředí.*

3) Ministerstva a jiné ústřední správní úřady

- **Působnost ministerstev** obecně vymezena v **kompetenčním zákoně**
- Dle tohoto vymezení např. **pro Ministerstvo financí** platí, že:
 - je ústředním orgánem státní správy pro *státní rozpočet republiky, státní závěrečný účet republiky, státní pokladnu ČR, fiskální politiku, makroekonomické a fiskální prognózy pro přípravu státního rozpočtu a rozpočtů státních fondů, finanční trh, atd. ...*
 - spolu s ČNB připravuje a předkládá vládě návrhy zákonných úprav v některých oblastech...
 - zajišťuje členství v mezinárodních finančních institucích a orgánech...
 - koordinuje příjem zahraniční pomoci
 - zjišťuje účetní záznamy pro potřeby státu včetně sestavování účetních výkazů za ČR podle zákona upravujícího účetnictví

3) Ministerstva a jiné ústřední správní úřady

- Mimo ministerstev taktéž další (jiné) ústřední orgány státní správy, resp. **jiné ústřední správní úřady**
 - mají taktéž diferencovaně vymezenou působnost
 - platí pro ně obdobné co pro ministerstva (viz dříve)
 - taktéž vymezeny v kompetenčním zákoně

- **Jedná se o:**
 1. *Český statistický úřad,*
 2. *Český úřad zeměměřický a katastrální,*
 3. *Český báňský úřad,*
 4. *Úřad průmyslového vlastnictví,*
 5. *Úřad pro ochranu hospodářské soutěže,*
 6. *Správa státních hmotných rezerv,*
 7. *Státní úřad pro jadernou bezpečnost,*

3) Ministerstva a jiné ústřední správní úřady

- **Jedná se o (pokračování):**

8. *Národní bezpečnostní úřad,*
9. *Energetický regulační úřad,*
10. *Úřad vlády České republiky,*
11. *Český telekomunikační úřad,*
12. *Úřad pro ochranu osobních údajů,*
13. *Rada pro rozhlasové a televizní vysílání,*
14. *Úřad pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí,*
15. *Úřad pro přístup k dopravní infrastruktuře,*
16. *Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost*

- Některé mohou mít zvláštní povahu *tzv. nezávislých regulačních orgánů*, které mají (určitou) nezávislost na vládě (např. ERÚ, ÚOHS, ČTÚ)

4) Územně dekoncentrované orgány státní správy

4) Územně dekoncentrované orgány státní správy

- **Specializované orgány**, které působí v jednotlivých územních jednotkách územní organizace státu na základě ustanovení zvláštních zákonů
 - Specializují jen na **některý úsek státní správy** nebo část takového úseku, či jen některé činnosti, případně na zvláštní funkci výkonu státní správy (např. na inspekci)
 - Vždy se však **nekryjí s územním členěním státu** - kraje, okresy, obce (např. nerovnoměrně rozprostřené obvodní báňské úřady)
- Zpravidla **přímo odvozované** od některých ústředních správních úřadů
- **Důvod pro zřízení =**
 - V případech, kdy vzhledem k jejich úzce specializovaně pojaté působnosti by ji **nebylo možné vykonávat orgány obcí či krajů**, jako orgány s všeobecnou působností (v přenesené působnosti)
 - A kdy ji současně **není možné vykonávat samotnými ústředními orgány státní správy „v centru“** (= projev *principu dekoncentrace*)

4) Územně dekoncentrované orgány státní správy

- **Jedná se např. o:**
 - *Krajské ředitelství policie (zákon č. 273/2008 Sb.)*
 - *Zeměměřické a katastrální inspektoráty (7 obvodů) a KÚ pro jednotlivé kraje (zákon č. 359/1992 Sb.)*
 - *Územní inspektoráty České obchodní inspekce - 7 obvodů (zákon č. 64/1986 Sb.)*
 - *Krajské veterinární správy (zákon č. 166/1999 Sb.)*
 - *Krajské hygienické stanice, s územními pracovišti (zákon č. 258/2000 Sb.),*
 - *Oblastní inspektoráty práce (8 obvodů) - navazují na Státní úřad inspekce práce (zákon č. 251/2005 Sb.),*
 - *Obvodní báňské úřady (9 obvodů) - navazují na Český báňský úřad (zákon č. 61/1988 Sb.),*
 - *Generální ředitelství cel, celní úřady (zákon č. 17/2012 Sb.),*
 - *Okresní správy sociálního zabezpečení (zákon č. 582/1991 Sb.),*
 - *Generální finanční ředitelství, odvolací finanční ředitelství a FÚ (zákon č. 456/2011 Sb.)*

- **Aktuálně zvažováno převedení stavebních úřadů do tohoto modelu (spolu se zřízením *Nejvyššího stavebního úřadu* – viz návrh nového StZ)**

Literatura

- PRŮCHA, Petr. *Správní právo, obecná část*, 8. vydání. Brno: MU a Doplněk, 2012. s. 170-183.
- <https://it.muni.cz/knihovny-samostudium>